

ВИБІР НАПРЯМКУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Федулова І.В.

Національний університет харчових технологій

Можна сказати, що рух інноваційного розвитку підприємства визначається двома змінними – інноваційний потенціалом і інноваційними кліматом. Джерелом розвитку і зміни будь-якого об'єкта, системи або явища, в тому числі і інноваційного процесу, виступають протиріччя, які виникають із взаємодії внутрішнього середовища суб'єкта і зовнішнього середовища. Мірою їх взаємодії, за визначенням, є сила, яка, як відомо, є векторна величина і характеризується модулем і направленням. Ці складові ідентифікують як інноваційний потенціал і інноваційний клімат.

Дуже важливим з точки зору оцінки положення інноваційного розвитку підприємства і інноваційної агресивності на фазовій траєкторії розвитку є пошук меж станів рівноваги, слабкої нерівноваги, середньої нерівноваги і сильної нерівноваги для негентропійного (НЕГ) і ентропійного (Е) факторів.

Визначення синергетичних законів і закономірностей еволюції розвитку інноваційного процесу дозволить обґрунтувати і пояснити можливість їх перенесення в область теорії оцінки інноваційного потенціалу і інноваційного клімату. Сформулюємо ці основні закони:

1. Інноваційний процес розглядається як складна система, яка є більш складною ніж її підсистеми: фундаментальні дослідження, фундаментальні дослідження; прикладні дослідження; досвідно-конструкторські розробки; розробка прототипу; виробництво; маркетинг і збут; ринок і споживачі, які розвиваються за законами синергетики;
2. Інноваційний процес на підприємстві має всі фактори самоорганізації, які присутні у системах будь-якої природи: відкритість; нелінійність; наявність умов, при яких виконується відношення НЕГ/Е;
3. Інноваційна діяльність підприємства в своєму розвитку проходить етапи організації: зародження, розвиток, зростання, обмеження

зростання, стабілізація, скорочення, самоорганізація (зміна стратегії і наступний розвиток).

4. Аналіз інноваційної діяльності здійснюється на основі даних про оцінку інноваційного потенціалу суб'єктів і їх інноваційної активності. Якщо інноваційний діяльність підприємства має циклічний характер і розвивається за синергетичними законами від рівноваги до сильної нерівноваги, від неї до біфуркації, від біфуркації до розпадання, або збереження «нового порядку» в напрямку стану більшої рівноваги, то і зовнішня сторона суб'єктів змінюється за тими ж законами.

Співставлення негентропійного і ентропійного фактору можуть розвиватись за трьома типовими сценаріями, для кожного з яких характерний свій підхід до визначення напрямів інноваційного розвитку підприємства:

1. Рівень інноваційного потенціалу відповідає рівню інноваційного клімату. Життєвий цикл розвитку потенціалу підприємства і зовнішнього середовища щодо обраної сфери діяльності ідентичні.
2. Рівень інноваційного потенціалу вище рівня інноваційного клімату. Тут можливі дві ситуації: коли ринок і його інфраструктура ще не сформувались або коли потенціал інноваційного клімату вичерпано і майбутній розвиток його передбачає суттєвих інноваційних змін.
3. Рівень інноваційного потенціалу нижче рівня інноваційного клімату. Це поступовий розвиток підприємства на новому не насиченому і не освоюваному ринку, коли зовнішнє середовище пропонує широкі можливості у випадку використання відповідних інноваційних змін.

Інноваційний розвиток підприємств ми розглядаємо в даному дослідженні стосовно розвитку двох основних характеристик: інноваційного потенціалу і інноваційного клімату. В дійсності кожна з таких характеристик залежить від багатьох параметрів-чинників, зміст і структура яких і визначатиме основні напрями їх розвитку що буде детально розглянуто в подальших розділах роботи. Однак на цьому етапі можна визначити основні властивості цих узагальнених, інтегрованих показників.

Складові інноваційного потенціалу і інноваційного клімату виступають узагальненими складовими розвитку, які враховують протиріччя і напруженість у відношеннях між ними. На нашу думку головна їх мета – це визначення не тільки позиції підприємства на ринку, але й потенціалу адаптації підприємства до можливостей інноваційного розвитку, яка, в свою чергу, залежить від циклу життєвого розвитку підприємства.

Теорія життєвого циклу дозволяє виділити складові організації, які сприяють змінам і властивостям до адаптації. Критерій інноваційної сприйнятливості є основним критерієм існування. Динамізм організації призводить до структурних змін всередині організації: ускладнення системи інформації, зростання кількості ієрархічних рівнів, подорожчання процедур контролю, збільшення центрів прийняття рішень. В цьому випадку організація породжує фактори свого нестабільного стану, які проявляються у зростання організаційних витрат на утримання систем інформації, контролю, структури управління і в посилюванні процедур прийняття рішень (збільшення кількості формальних правил і, відповідно, уповільнення реакції на зміни зовнішнього середовища). Зміни зовнішнього середовища – технологічні зміни, зміни кваліфікації робочої сили, еволюція переваг клієнтів, зміни умов конкуренції – в сукупності перетворюються в бар'єри організації, яка не може змінити свою внутрішню структуру і свої взаємовідносини із зовнішнім середовищем. В результаті цього організація наближується до межі свого існування і відроджується шляхом трансформації своїх структур, технології, заміни або поповнення кадрів, зміни своєї стратегії, тобто через інноваційну діяльність. Згідно теорії життєвого циклу збільшити межу існування організації можливо шляхом систематичного розвитку інноваційної сприйнятливості як координатора відношень між внутрішнім і зовнішнім середовищем для використання змін на свою користь в якості фактора нових можливостей.